

JAARVERSLAG LEERPlicht 2023-2024



RIDDERKERK



Inleiding

Zoals de Leerplichtwet voorschrijft, rapporteren we in oktober aan het ministerie over het schoolverzuim van leerplichtige en kwalificatieplichtige leerlingen die in onze gemeente staan ingeschreven. Dit inzicht is niet alleen een wettelijke verplichting, maar ook een waardevolle kans om samen met scholen, samenwerkingsverbanden en andere betrokken partijen het verschil te maken. Ons gezamenlijke doel? Zoveel mogelijk jongeren op de juiste plek houden, hen begeleiden naar een diploma of indien nodig een passende vervolgstap.

We streven ernaar dat geen enkele jongere buiten de boot valt. Thuiszitters of voortijdig schoolverlaters willen we tot een minimum beperken, omdat we geloven in gelijke kansen voor iedereen. Iedere jongere die een startkwalificatie behaalt, maakt niet alleen zijn eigen toekomst sterker, maar ook die van onze samenleving. De gemeente speelt hierin een belangrijke rol: we houden toezicht, grijpen in waar nodig en inspireren jongeren om door te zetten en het beste uit zichzelf te halen. Dit doen we binnen de kaders van de Leerplichtwet en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) wet.

In dit jaarverslag blikken we terug op schooljaar 2023-2024. We geven een helder overzicht van de cijfers rond schoolverzuim, thuiszitters en het aantal voortijdig schoolverlaters (VSV). Ook lichten we toe hoe onze leerplichtambtenaren te werk zijn gegaan en welke acties zijn ondernomen om verzuim aan te pakken.



Leerplicht, wat is dat?

Leerplicht betekent dat kinderen verplicht onderwijs moeten volgen. Dit is vastgelegd in de Leerplichtwet van 1969. De wet zorgt ervoor dat alle kinderen de kans krijgen om naar school te gaan, behalve in uitzonderingsgevallen die in de wet staan beschreven.

Wanneer is een kind leerplichtig?

Kinderen zijn leerplichtig vanaf 5 tot en met 16 jaar. De leerplicht gaat in op de eerste dag van de maand nadat een kind 5 jaar is geworden. De leerplicht eindigt aan het einde van het schooljaar waarin het kind 16 wordt of na twaalf schooljaren.

Wat is de kwalificatieplicht?

Na de leerplicht volgt de kwalificatieplicht voor jongeren zonder startkwalificatie (zoals een HAVO-, VWO- of MBO2 diploma). Deze geldt vanaf 16 jaar tot de 18e verjaardag. Tijdens de kwalificatieplicht moeten jongeren voltijd naar school óf een combinatie van leren en werken volgen. De regels voor verlof, verzuim en vrijstellingen zijn hetzelfde als bij de leerplicht.

Jongeren onder de 18 jaar, zowel leerplichtig als kwalificatieplichtig, vallen onder de Leerplichtwet en het toezicht van leerplichtambtenaren. Vanaf 18 jaar staan zij onder toezicht van het Doorstroompunt, voorheen het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC). Meer hierover leest u verderop in het jaarverslag.



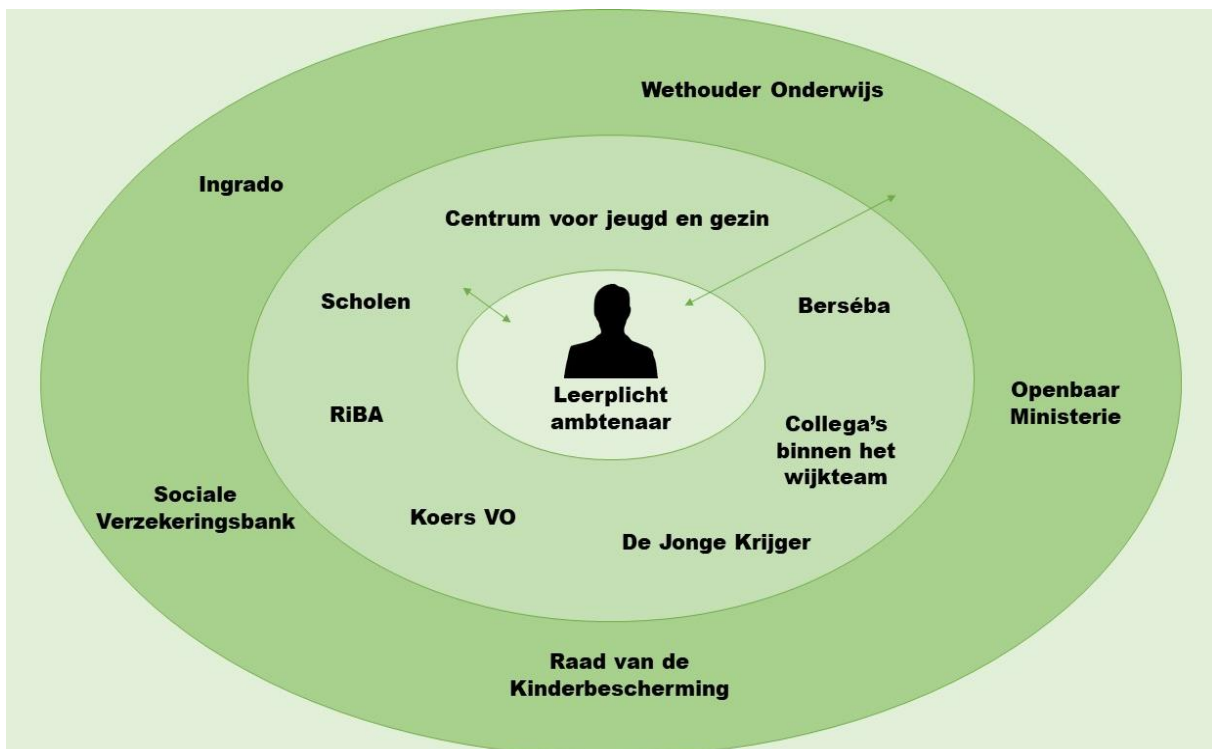
Team Leerplicht

De gemeente Ridderkerk heeft drie leerplichtambtenaren in dienst. Zij bestrijden ongeoorloofd schoolverzuim van leerlingen die in Ridderkerk wonen en helpen jongeren die om welke reden dan ook niet naar school gaan, zo veel mogelijk terug naar het onderwijs.

De leerplichtambtenaar is meer dan alleen toezichthouder en handhaver van de Leerplichtwet. Zij verwijzen en bemiddelen ook naar hulpverleningsinstanties wanneer dat nodig is, zodat verzuim niet verder toeneemt. Sinds 2024 maken de leerplichtambtenaren deel uit van het wijkteam in Ridderkerk, wat zorgt voor een integrale aanpak van problemen.

Samenwerkingspartners

De leerplichtambtenaren werken intensief samen met diverse netwerkpartners om te voorkomen dat leerlingen buiten het onderwijs vallen. Elk kind heeft recht op passend onderwijs, afgestemd op zijn of haar niveau. Wanneer een leerling moeite heeft om mee te komen, is maatwerk essentieel om uitval te voorkomen. Scholen, samen met de samenwerkingsverbanden, nemen hierin de eerste stap. Als blijkt dat zij geen passend aanbod kunnen bieden, worden andere netwerkpartners ingeschakeld om samen een oplossing te vinden voor de onderwijsbehoeften van de leerling. Soms is de situatie zo complex dat juridische adviezen nodig zijn en er gezocht wordt naar oplossingen buiten de standaard kaders. In dergelijke overleggen spelen de leerplichtambtenaren een actieve rol als volwaardige gesprekspartners. Ze verbinden de juiste netwerkpartners en zorgen ervoor dat de wettelijke kaders niet uit het oog worden verloren.



Belangrijke overlegvormen:

Driehoeksoverleg

Hierin bespreekt de leerplichtambtenaar opgemaakte processen-verbaal voor relatief verzuim en de aanpak van complexe zaken met de Raad voor de kindbescherming, het Openbaar Ministerie en Koers VO.

Ketenoverleg jeugd en veiligheid.

Leerplicht heeft elke 6 weken overleg met de procesregisseur jeugd & veiligheid van de gemeente, waarbij casussen besproken worden met o.a. Halt, Pak-Je-Kans en Politie.

Informatiesystemen:

Leerling registratiesysteem

Leerplicht werkt met een leerling registratiesysteem, hierin worden de verzuimmeldingen en de onderzoeken in digitale dossiers bijgehouden. Van elke leerling is bekend of hij bij een school staat ingeschreven of dat hij een vrijstelling voor onderwijs heeft.

Basis Registratie Personen (BRP)

Het BRP wordt gebruikt om de gezinssituatie in beeld te brengen. Indien er sprake is van een verhuizing of bijvoorbeeld bij een leerling die niet in beeld is of het gezin neemt de leerplichtambtenaar contact op met de collega's van BRP. Zij doen een adresonderzoek.

Samenwerkingsinstrument Sluitende Aanpak (SISA)

SISA staat voor 'Samenwerkingsinstrument Sluitende Aanpak' en is een computersysteem waarin professionals een signaal kunnen geven wanneer zij zorgen hebben over een kind van 0 tot 23 jaar. Op deze manier kunnen professionals met elkaar afstemmen om de best mogelijke begeleiding te bieden.

De leerplicht ambtenaren signaleren elke leerling met een dossier in SISA, waarbij er een vermoeden bestaat dat er sprake is van achterliggende problematiek.

Werkwijze rondom schoolverzuim

Hoe ziet het proces en de aanpak rondom schoolverzuim eruit?

Scholen zijn wettelijk verplicht een melding van schoolverzuim via DUO te doen als er bij een leerling sprake is van 16 uur ongeoorloofd verzuim binnen vier aaneengesloten weken.

De leerplichtambtenaren onderzoeken het gemelde verzuim door bijvoorbeeld aanvullende informatie op te vragen bij de school, zoals verzuimoverzichten en de redenen voor dat verzuim.

Als de leerling regelmatig te laat in de les komt of spijbelt, heet dit relatief verzuim.

Als een leerling zonder toestemming (van school of leerplichtambtenaar) buiten de schoolvakantie afwezig is voor een vakantie of een dagje weg, dan heet dit luxe verzuim.

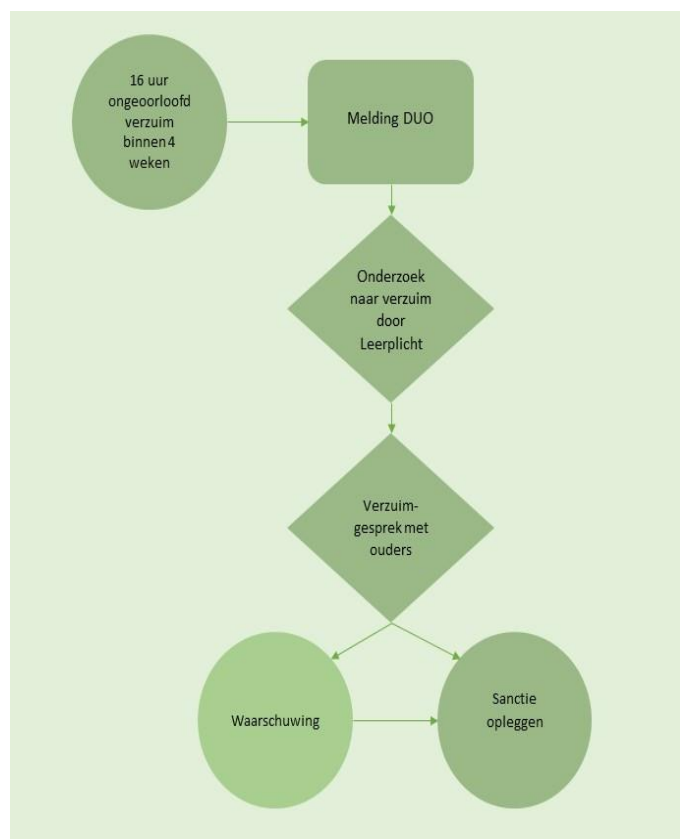
En als een leerling leerplichtig is, maar niet op een opleiding staat ingeschreven en er geen sprake is van beroep op vrijstelling van de inschrijvingsplicht, dan is er sprake van absoluut verzuim.

Het is mogelijk dat er voor schoolverzuim een verklaarbare reden is, daarom worden ouders en leerling geïnformeerd over het bij school geregistreerde verzuim. Soms stuurt de leerplichtambtenaar in eerste instantie een kennisgevingsbrief. Maar in de meeste gevallen worden leerling en ouders door de leerplichtambtenaar uitgenodigd voor een gesprek over het gemelde verzuim.

In het verzuimgesprek kunnen de leerling en/of ouders het advies krijgen om hulpverlening of zorg in te schakelen om zo het verzuim te stoppen. Maar wanneer het verzuim ongeoorloofd blijkt, wordt er een waarschuwing afgegeven. Als daarna blijkt dat het ongeoorloofde verzuim toch nog verder oploopt, is de leerplichtambtenaar bevoegd om een sanctie op te leggen of een melding te doen bij het Jeugdbeschermingsplein of bij Veilig Thuis.

Een sanctie voor alleen de leerling kan in de vorm van een doorverwijzing naar Halt of Pak je Kans. Een sanctie voor de leerling en/of de ouders kan in het uiterste geval door het opleggen van een proces-verbaal. Hierbij gaat er ook een afschrift naar de Raad voor de Kinderbescherming, die de casus onderzoekt en het OM daarna adviseert.

De leerling en ouders kunnen dan bijvoorbeeld worden opgeroepen om zich voor de rechter te verantwoorden. Tijdens dit hele traject voorziet de leerplichtambtenaar de officier van justitie (OM) van informatie over de laatste stand van zaken met betrekking tot het verzuim en/of een eventueel zorgtraject.



Behalve dat de leerplichtambtenaar zich bezighoudt met de afhandeling van de verzuimmeldingen en handhaving van de Leerplichtwet, is hij/zij ook betrokken bij casussen waarbij leerlingen om allerlei verschillende redenen van school dreigen uit te vallen of zijn uitgevallen. Dit noemen we bemiddeling. Een voorbeeld hiervan is een leerling die kampt met mentale problemen. In zo'n geval legt de leerplichtambtenaar verbinding met andere netwerkpartners. Door gezamenlijk nauw contact te houden en samen te werken, probeert iedereen vanuit zijn of haar rol te voorkomen dat een dergelijke leerling uitvalt. In sommige situaties is niet snel een juiste oplossing te vinden, immers het is en blijft maatwerk. Dan kan het gebeuren dat een kind thuis komt te zitten, waarbij iedereen ernaar streeft dit zo kort mogelijk te houden.



De cijfers

In het schooljaar 2023 – 2024 waren er 6.569 leerplichtige kinderen in Ridderkerk, 109 leerlingen meer ten opzichte van vorig schooljaar, verdeeld over het basisonderwijs (PO), het voortgezet onderwijs (VO) en het middelbaar beroeps onderwijs (MBO).

Verzuim

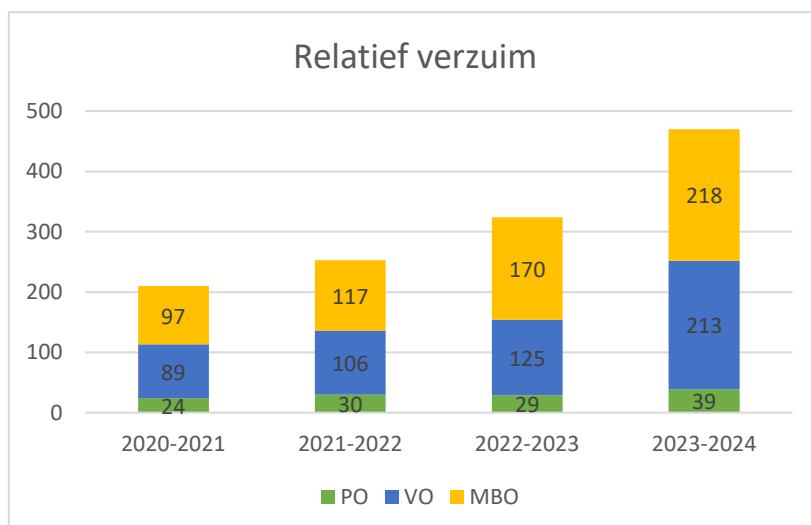
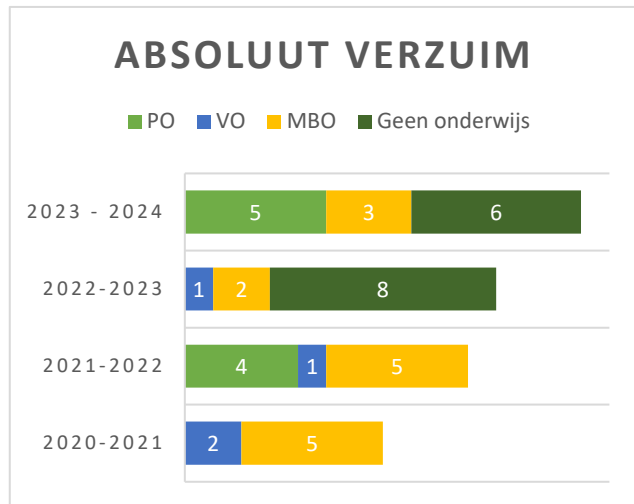
14

Absoluut verzuim

Absoluut verzuim is wanneer een leerplichtige jongere zonder geoorloofde reden niet bij een school ingeschreven staat. Het is een taak van de gemeente om te controleren of alle jongeren ingeschreven staan.

Het absolute verzuim in de gemeente Ridderkerk is onder te verdelen in enkele verschillende oorzaken. Dit zijn:

- Problemen rond de plaatsing van leerlingen in de Internationale Schakel Klas (ISK);
- Nieuwkomers die nog elders verblijven en geen onderwijs volgen;
- Onwelwillendheid van de ouder(s) om kinderen op een school in te schrijven;
- Een vroegtijdig schoolverlater (kwalificatie plichtig) die uiteindelijk op een andere wijze is voorzien van onderwijs (artikel 15 LPW);
- Verhuisleerlingen waarvoor (nog) geen passende onderwijsplekken zijn/waren gevonden;
- Jongeren waarvoor na onderzoek een vrijstelling 5 onder a geldt (Voor deze groep geldt dat met terugwerkende kracht is vastgesteld dat er geen sprake is geweest van absoluut verzuim, maar dat de procedure niet juist is gevolgd waardoor de jongeren als absoluut verzuimers in beeld zijn gekomen).



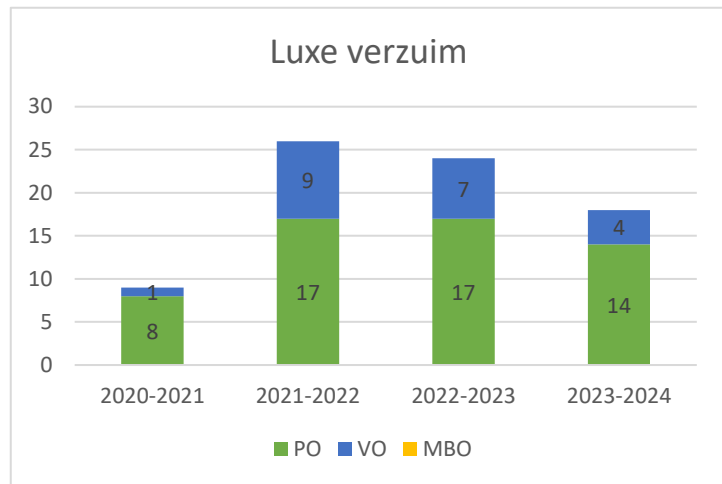
470

Relatief verzuim

We spreken van relatief verzuim wanneer een leerplichtige jongere wel ingeschreven staat bij een school, maar zonder geoorloofde reden afwezig is bij (praktijk)lessen. Relatief verzuim is de officiële benaming voor spijbelen. In het afgelopen schooljaar is er voor 3 ouders een proces-verbaal opgemaakt.

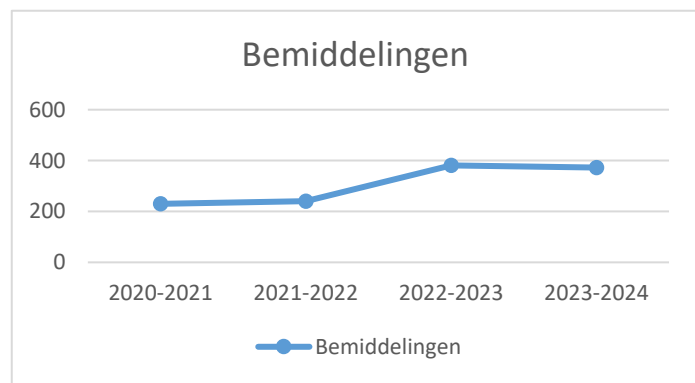
18 Luxeverzuim

Luxe verzuim is wanneer een kind of jongere niet aanwezig is zonder dat daar toestemming voor is van het schoolhoofd of de leerplicht-ambtenaar. Dit gebeurt bijvoorbeeld als een leerling tijdens een reguliere schooldag op vakantie is. Voor 7 ouders is er een proces-verbaal opgemaakt.



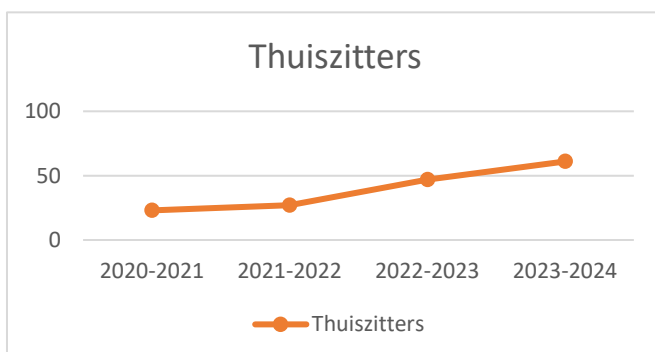
372 Bemiddelingen

De leerplichtambtenaar is er niet alleen om leerlingen aan te spreken die spijbelen. Hij/zij wil ook zorgen dat leerlingen niet uitvallen op school. Door de samenwerking te zoeken met school, ouders, leerlingen en eventuele netwerkpartners kan wellicht een oplossing worden gevonden, zodat kan worden voorkomen dat leerlingen verzuimen en de school verlaten zonder diploma. In de eerste twee jaar met corona is er veel tijd geïnvesteerd in preventie en die lijn wordt voortgezet. Er is nog altijd veel casuïstiek waar leerplicht preventief bij betrokken wordt.



61 Aantal thuiszitters

Eén van de belangrijkste ondersteunende taken van het samenwerkingsverband is het voorkomen van thuiszitten of het zoeken naar een passende oplossing als een leerling toch thuis komt te zitten. Als een leerling ongeoorloofd thuis zit, is er namelijk sprake van onttrekking aan de leerplicht. Zit een leerling langer dan vier weken geoorloofd thuis, bijvoorbeeld door ziekte of psychiatrische problematiek? Dan is het zaak dat het samenwerkingsverband een onderwijsplek op maat aanbiedt.



Oorzaken van thuiszitten:

- Gedragsproblemen en/of wachtlijst passend onderwijs
- Niet willen / geloofsovertuiging
- Opvoedproblemen
- Psychische problemen
- Slachtoffers pestgedrag
- Veiligheidsproblemen
- Verhuisleerlingen (specifiek nieuwkomers)

2 Halt

Als leerlingen van 12 jaar en ouder vaak spijbelen (maximaal 60 uur), kan de leerplichtambtenaar hen verwijzen naar Halt, waarna een passende Halt-straf volgt. Leerlingen komen pas bij Halt als de school en de leerplichtambtenaar verschillende maatregelen hebben getroffen om het relatief verzuim te stoppen, zonder dat die resultaat hebben opgeleverd.

0 Pak Je kans

Om relatief schoolverzuim te bestrijden heeft de leerplichtambtenaar de mogelijkheid om Pak Je Kans in te zetten. Pak Je kans heeft als doel te voorkomen dat problemen verergeren, door vroegtijdige signalering van probleemgedrag en risico's. De interventie van Pak Je Kans vindt snel plaats. De hulpverlening wordt binnen enkele werkdagen opgestart en duurt maximaal dertien weken.

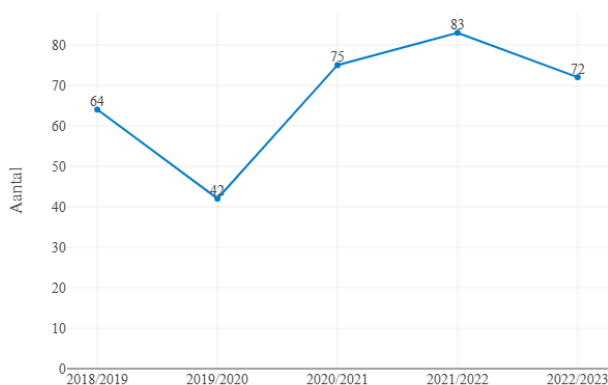
Voortijdig Schoolverlaters (VSV)

72 Voortijdig school verlaters

In onderstaande grafieken worden de Voortijdig School Verlaters (VSV-ers) zoals geregistreerd door Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) weergegeven. Onderstaande cijfers betreffen nog het vorige schooljaar 2022-2023. De definitieve cijfers van schooljaar 2023-2024 worden pas in de loop van 2025 bekend gemaakt en verwerkt in het jaarverslag van 2024/2025.

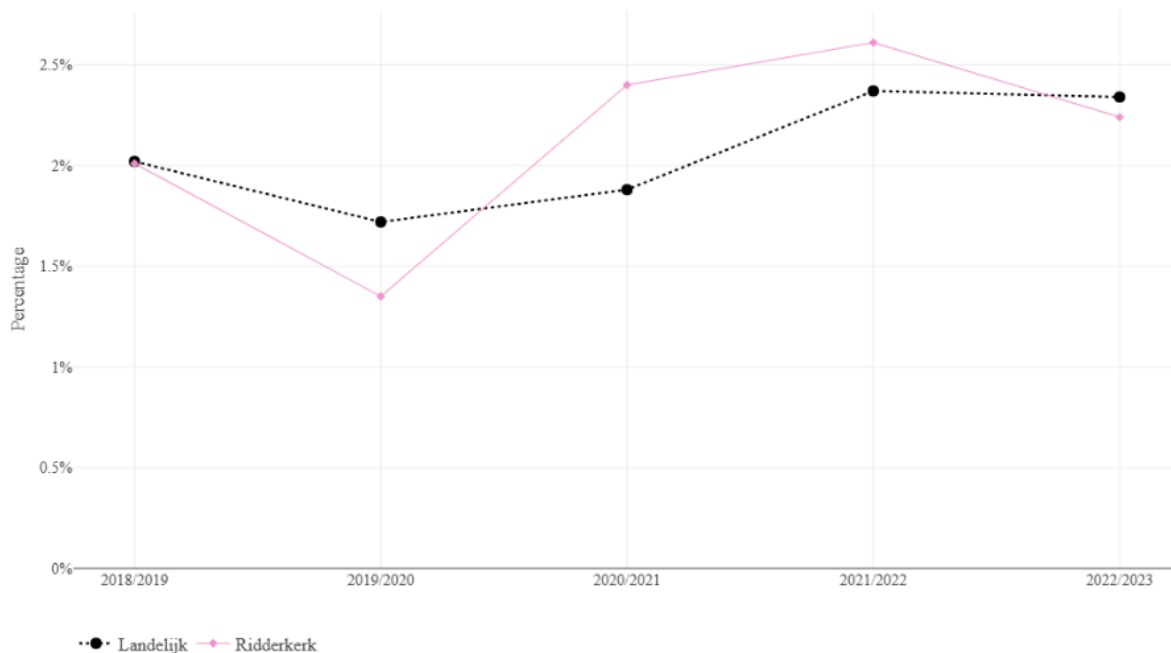
Jongeren tot 23 jaar die het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie: een diploma op havo-, vwo- of mbo-niveau 2. Een jongere moet na het vmbo nog minimaal twee jaar een beroepsopleiding volgen en afronden.

Leerlingen die na het behalen van een vmbo-diploma geen onderwijs meer volgen en geen werk hebben, zijn daarom als voortijdig schoolverlater gedefinieerd. Tenzij zij het Speciaal Onderwijsverlaten met uitstroom niveau Dagbesteding of arbeid. Dat geldt ook voor jongeren die met een diploma op mbo-niveau 1 het onderwijs verlaten en geen werk vinden. Ook leerlingen tot 23 jaar die langer dan een maand zonder reden niet op school komen, vallen onder de voortijdig schoolverlaters. Zoals leerlingen die een tussenjaar nemen.



Aantal VSV meldingen Ridderkerk

Er was in de afgelopen jaren een stijging te zien welke direct gerelateerd is met de Corona periode. Vanaf vorig schooljaar is er weer een daling ingezet.



Percentage VSV meldingen Ridderkerk ten opzichte van landelijk

Doorstroompunt

De Jonge Krijger voert het Doorstroompunt voor de gemeente Ridderkerk uit. Dit betekent dat de Doorstroompunt consultant (dreigende) VSV'ers een betere uitgangspositie in de maatschappij probeert te geven. Dit doen zij door bijvoorbeeld een VSV'er te helpen om een opleiding of een (leerwerk) baan te vinden.



Vrijstellingen

Volgens de leerplichtwet uit 1969 is het mogelijk om kinderen/jongeren een vrijstelling te geven van de inschrijvingsplicht en/of de verplichting om regelmatig naar de onderwijsinstelling te gaan. Zo'n vrijstelling wordt in bepaalde situaties door de hiervoor bevoegde leerplichtambtenaren afgegeven. Sommige kinderen/ jongeren bevinden zich in situaties waar zo'n vrijstelling nodig is.

38 Vrijstellingen Artikel 5 onder a

De ouder(s) zijn vrijgesteld van de verplichting om te zorgen dat hun kind op een school staat ingeschreven, zolang hun kind op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt is om tot een school of instelling te worden toegelaten. Dit wordt beoordeeld door een door burgemeester en wethouders aangewezen onafhankelijk arts of psycholoog.

4 Vrijstellingen Artikel 5 onder b

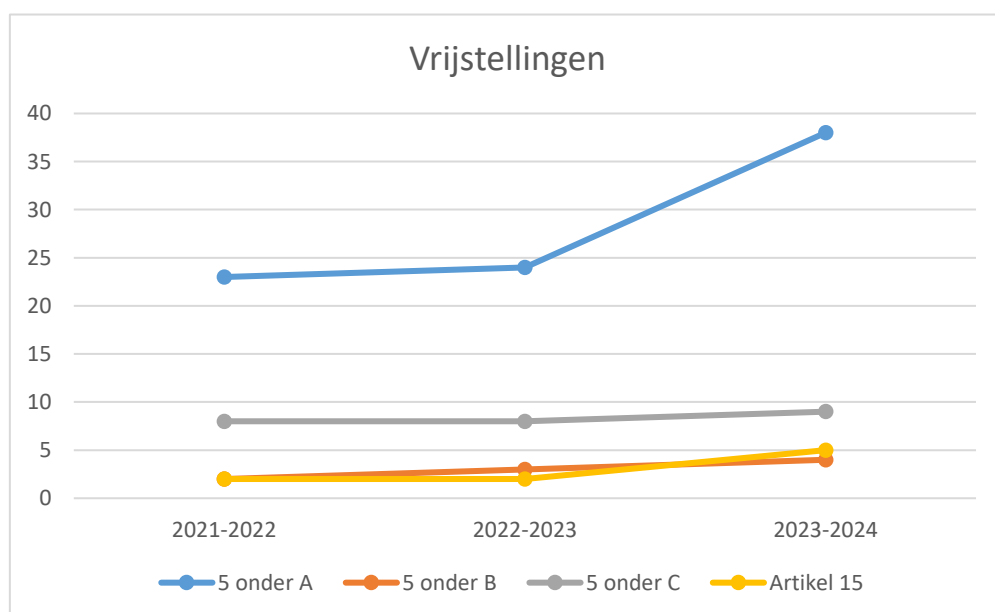
De ouder(s) zijn vrijgesteld van de verplichting om te zorgen dat hun kind op een school staat ingeschreven, zolang zij tegen de richting van het onderwijs in de omgeving van de woning, bedenkingen hebben en waarop het kind geplaatst zou kunnen worden. Wanneer het kind in het voorgaande schooljaar op een school ingeschreven heeft gestaan (van dezelfde richting), kan het beroep op vrijstelling niet worden gehonoreerd.

9 Vrijstellingen Artikel 5 onder c

De ouder(s) zijn vrijgesteld van de verplichting om te zorgen dat hun kind op een school in Nederland staat ingeschreven, zolang hun kind als leerling van een school buiten Nederland staat ingeschreven. En deze school geregeld bezoekt.

5 Vrijstellingen Artikel 15

In andere gevallen dan genoemd in artikel 5 kunnen burgemeester en wethouders op grond van bijzondere omstandigheden vrijstelling verlenen van de inschrijvingsplicht, als wordt aangetoond, dat de leerling op andere wijze voldoende onderwijs geniet. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een interne bedrijfsopleiding. Volledig leerplichtigen leerlingen kunnen geen gebruik maken van deze vrijstellingsmogelijkheid.



0 Vrijstellingen Artikel 5a

Ouder(s) zijn vrijgesteld van de verplichting om te zorgen, dat hun kind als leerling van een school staat ingeschreven, zolang zij een trekkend bestaan leiden, waarbij hun kind hen vergezelt. Tot ouders met een trekkend bestaan worden gerekend kermisexploitanten of circusmedewerkers. Zij leiden gedurende de maanden maart tot en met oktober een trekkend bestaan. Dit geldt alleen voor kinderen in het basisonderwijs (Besluit trekkende bevolking, Wet Primair Onderwijs). De vrijstelling wordt opgeschort als er binnen een straal van vijf kilometer van de standplaats een zogenoemde “rijdende school” voor deze kinderen is. Net als voorgaand jaar is er in 2023-2024 geen vrijstelling artikel 5a verleend.

0 Vervangende leerplicht Artikel 3a

Wanneer een leerling de leeftijd van 14 jaar heeft bereikt en is vastgesteld dat hij of zij niet geschikt is om volledig dagonderwijs op een school te volgen, kunnen burgemeester en wethouders toestaan dat de leerling op school een programma volgt, dat naast algemeen vormend onderwijs en op het beroep gericht onderwijs, tevens praktijktijd bevat. Dit programma bestaat uit het verrichten van lichte arbeid naast en in samenwerking met het onderwijs. Net als voorgaand jaar is er in 2023-2024 geen vrijstelling artikel 3a verleend.

8 Vervangende leerplicht Artikel 3b

Voor het laatste schooljaar kunnen het college van burgemeester en wethouders op verzoek van ouder(s) toestaan, dat de inschrijving van een leerling aan een school voor voortgezet onderwijs, wordt vervangen door de inschrijving als leerling van een MBO. Dit aantal loopt steeds iets hoger op de afgelopen jaren.

Conclusie en doorkijk naar 2024 - 2025

Het aantal leerlingen dat absoluut verzuim laat zien, oftewel niet ingeschreven staat op een school, neemt flink toe in het schooljaar 2023-2024. Met name in het primair onderwijs is er een grote toename te zien.

Het relatief verzuim laat de afgelopen vier jaar een stijgende trend zien. Dit heeft veelal te maken met psychische problematiek en/of opvoedingsproblemen. Dit is zorgelijk en er zal door de leerplichtambtenaren op ingezet worden om dit terug te dringen. Dit zal plaatsvinden in samenwerking met de collega's binnen het wijkteam, scholen en het samenwerkingsverband.

Bij het luxe verzuim is nog steeds een afname te zien sinds het schooljaar 2021-2022. Zowel in het PO als in het VO neemt het af. De casussen waarbij de leerplichtambtenaren betrokken worden voor bemiddeling blijven op een evenredig niveau. Het is positief dat leerplicht betrokken wordt en daar blijven we op inzetten. Hopelijk wordt dit ook komende jaren zichtbaar in het relatief verzuim en zal dit dalen. In het luxeverzuim is hierdoor mogelijk wel al een dalende lijn te zien.

Het totaal aantal thuiszitters binnen een schooljaar is flink toegenomen. Dit heeft meerdere oorzaken zoals op pagina 9 beschreven wordt. Elke thuiszitter is er één te veel. Hierom is het zaak dat de leerplichtambtenaren zich samen met het Samenwerkingsverband blijvend inzetten op voorkoming van thuiszitters en om elke leerling te begeleiden naar een passende vorm van onderwijs.

Net als voorgaande jaren is er minimaal doorverwezen vanuit leerplicht naar Halt en Pak Je Kans. Er zijn twee trajecten via Halt ingezet. De reden waarom Pak Je Kans weinig ingezet wordt is omdat dit veelal door politie wordt ingezet als hulpaanbod en maar in enkele gevallen door de leerplichtambtenaar.

Ten opzichte van vorig jaar is het aantal Vroegtijdig Schoolverlaters (VSV) afgenomen. Ook ligt het gemiddelde onder het landelijk gemiddelde. Er zal komende jaren blijvend inzet worden gepleegd om de VSV verder af te laten nemen, maar de daling is ingezet.

Er is dit schooljaar een stijging te zien van de vrijstellingen 5 onder A. Van 24 vorig schooljaar naar 38 dit schooljaar. Er wordt door ouders vaker een vrijstelling aangevraagd omdat hun kind vanwege lichamelijke of psychische gronden niet geschikt is om tot een school te worden toegelaten. Het toekennen van deze vrijstelling wordt altijd beoordeeld door een onafhankelijk arts.

Er is een ruime verdubbeling te zien van leerlingen die een vrijstelling krijgen op basis van artikel 15. Zij genieten onderwijs middels een interne bedrijfsopleiding. De verdubbeling komt omdat het onderwijsaanbod niet altijd aansluit op de vraag van de leerlingen binnen deze doelgroep.

De hoeveelheid vrijstelling 3b loopt op, van 5 naar 8 leerlingen. Dit komt omdat dit schooljaar meer ouders geen school in de nabije omgeving passend achtten voor hun kind(eren). Zij hebben een beroep op de wet gedaan. De toename komt overeen met de landelijke trend.

Doorkijk naar het nieuwe schooljaar

In het schooljaar 2024-2025 zal blijvend ingezet worden op de preventieve aanpak door middel van bemiddelingsgesprekken om zo het relatieve verzuim terug te dringen en de stijgende trend af te breken. Daarnaast zal het leerplichtteam zich inzetten om het aantal thuiszitters zo laag mogelijk te houden en om de leerlingen die thuiszitten zo kort mogelijk te laten thuis zitten. En er zal blijvend ingezet worden op het zo spoedig mogelijk stoppen van ongeoorloofd verzuim en het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaters. De aanpak voor het terugdringen van de verzuimcijfers is vastgelegd in het vastgestelde beleidskader Leerrecht en de in ontwikkeling zijnde uitvoeringsplannen.

